

Зурьт Монголой УНЭН

ВКП(б)-гэй ОБКОМОЙ
ба УЛАН-УДЫН ГК-гэй
болон БМАССР-эй
ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
ОРГАН

ТАРЯА ТУШААЛГЫН ТҮСЭБЫЕ ҮГЭ ХҮҮРГҮЙГӨӨР ЗААТАГУЙ ДҮҮРГЭХЭ

публикацнай таряа талхала мүнөө сохилго хэжэ бай- Курумжанай, Баргажанай, гешай, Кабанскийн-түрүү ай-ти октябрьска уялгалуудаа сэхээр бэслүүлжэ, гүрэн-гүйсэд тоосонхой. Респуб-лици хэдэн зуугаад ба мянгаад хангууд хурламта ба ту-га дээрэ эсэхэ сусалхы мө-шгөөр хүдэлмэрилжэ, үдэр-дэртэ довтолжо ябаһан фронт-лишеска баатар дивизионууд-шорт тоосоо үгэнэ. Эдээн-и Сталин багшамнай нояб-6-да ингэжэ хэлээ: «Арми-и мүнөө үсын бүү зэбсэггүй-дэйлалжа ба плажа ша-гуй байна. Мүн баһа хилээ-гөөр, эдэе хоолгүйгөөр дай-ка ба илажа шадахагүй-и. Улаан Арми болбол кол-таряашадай сродлогын-дэйнай дүрбэдэхи мэл-эдэе хоолой талаар дутаг-зшыг үзэнгүй».

рэнэй түсэб колхоз совхоз бү-хэндэ заатагүй, үгэ хүүргүй-гөөр дүүргэдэхэ ёһотой. Эсэсэй-и плаалтын улам бүри ойртохо ту-дам анэ хэрэгые бэслүүлжэ яба-дал улам бүри шамдуулагдаха ёһотой.

Оронойнгоо үмөнэхн арюун энэ-уялгыг хүндэтгэйгөөр дүүргэхэ-арга бии гү? Бүрин бии гэжэ-түрүү колхозууд хэлэнэ. Таряа-талхала сохино энэ гэгээр дүүр-гэхэ, тэрэнигэ түхэрсэн сүүдхэ-оо сөбөрлөхэ хилдхэхэ хэрэгтэй. Таряа тушаала шэрэхэ унаа мө-ридой тоо нэмэжэ олошоруулха-хэрэгтэй.

Тарбагатайда таряа тушаалын-гээгдэжэ байһанай гол шалтагаа-ниинь халаа жаг заримамай ну-ла, хуули ёһо хэлбэршэгүйгөөр-дүүргэхын тула сомоной ба ай-магай хүтэлбэрилэгшэд эрд-шангаар тэмсэдэггүй ябадал-байгаа.

Таряа тушаала дээрэ хүдэлжэ-байһан хүн бүхэн фронт дээрэ-добтолжо ябаһан сэрэгшэдэд ад-длар өөрынгөө уялга дүүргэхэ-хэрэгтэ хандаха ёһотой. Хэрбээ-эцээнине ойлгохо ба бэслүүлжэ-дурегүй байгаа хадаль сэрэгэй-шагта байдал хайрлан үршөөхэ-гүй, харин хатуугаар хэбэн эр-мэлхэ байна гэшыгэ мартажа бо-лохогүй.

Мүнөө хорто муухай дайсан-хаа-хаанаһан хабшагдаг, үхэ-лэйнгөө нүхэн соо ороод байна. Энэ үедэ хэзээ-хэзээнэйхилдэ-хурдан шангаар худалхэ ёһотой-бди, хамаг бүхы шадабари хүс-сэ плаалтын тула зориулха ёһо-тойбди гэжэ билэнэй үшэн сэхэ-сэдхэл бодол хэлэжэ үгэнэ.

Тарбагатайн, Бичурын, Мухар-шэбэрэй, Кяхтын, Зэдын, Кударын-колхознигууд мүнөө сагай маша-харюусалгатай зорилгыг үшөө-дахин ханажа, үритэй байһан-ябадалаа энэ гэгээр усадхаг лэ! Энэ зорилгыг дүүргэн Эсэгэ-срөнойнгоо үмөнэ шадабари хү-сынгөө шалгалта баряг лэ!

дехэ вождини нимэ сэгнэл-аха эрхэ манай эндэхи за-колхозууд оложо үшөө ша-г гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэг-Нэн түрүүн Тарбагатайн, шэбэрэй, Бичурын, Зэдын, ш, Кударын колхозууд бо-ггүйгөөр гээгдэжэ, таряа ту-лар бүхы республикага гө-ль татапа. Бүүдэй мэдэснэй-жалэйнгээ түсэбмэ Кях-айгаг оройдоо 17,9 процент, шэбэрэй аймаг—43,5 про-Зэдын аймаг—49,8 про-дүүргээд байна. Энэ үрэ-болбол дайн сэрэгэй үедэ-лаарахагүй байна. Эдэ ай-д эсэгэ оронойнгоо үмөнэ, а түгэлдэр Улаан Армиин-мөнэ үритэй зэмэтэй байһа-адарха ёһотой.

И. Калининда генералиссимус Чан Кай-Шиин эльгээнэн телеграмма

СССР-эй Верховно Советэй
Президиумэй Ехэ дээдэ
Түрүүлэгшэ господин
Калининда

дехэ Октябрьска револю-и 27-дохи ойн үдэртэ Хита-и-ательство болон арадай-е Танда ба Танаар дам-е Танай ороной ард ба-и-етвода халуун амар-дүргэхэтэйгөө хамта бүхы

советскэ арадай жаргал эдлэхэ-ба сээсгэн халбархын, мүн-Танай ороной героическа армиин-и плаалтала дары түргэнөөр туй-лахын юрөөл табилаб.

ЦЗЯН ЧЖУН-ЧЖЕН

ЗҮҮН ПРУССИДА

Советскэ боецууд Эйдткунен гэдэг немецкэ городто орожо ябана.
Л. Великжанинай фото (ТАСС-эй фотохронико).

1944 оной октябрин 6-һаа ноябрин 6 хүртэрхи добтолгото байлдаануудай үедэ дайсанай гээлтэ ба 2-дохи Украинска фронтын сэрэгүүдэй трофей

2 дохи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд-энэ оной октябрин 6-һаа ноябрин 6 хүр-тэр хэһэн добтолгото байлдаануудайнгаа үедэ-эрэг болон техникийн талаар дайсанине-идаахи гээлтээ оруулба габал:

416 самолёт, 900 гаран танк ба само-ходно ехэ буу, элдэб калибрын 1450 ехэ-буу, 790 миномёт, 420 хуягта машина ба-хуягта транспортёр, 3.000 автомашина, 30-паровоз, түр амай 55 эшелон, түмэрзэм й-750 вагон, ашаат й 40 баржа, 10 пароход, 8 хуягта ивэз УГЫ ХЭГДЭМЭ.

Дайсан болбол 100 мянга гаран солдат-а офицерээ зүбхэн ануулжа гээгээ.

Энэ үедэ 2-дохи УКРАИНСКА фронтын-сэрэгүүдэй БУЖИАН АБАҢАН трофейнь: 186 самоёт, 138 танк ба самоходно ехэ-буу, элдэб калибрын 856 ехэ буу, 680 ми-номёт, 1.795 пулемёт, 49 хуягта машина ба

хуягта транспортёр, 953 автомашина, 189-паровоз, түмэрзэм 42 эшелон, түмэрзэм й-5.660 вагон, 2 хуягта ивэз, ашаатай 24 бар-жа, номо хэрэгсэлтэй, буу зэсэгтэй ба сэр-рэгэй бүсэд зөөритэй 286 склад болоно.

42.160 ге ецкэ ба венгерскэ солдат бо-лон офицер ЦЕНДЭ АБТАБА.

Нимэ болхолоороо, Трансильвани ба-Венгрийн газар дээрэ 2-дохи УКРАИНСКА-фронтын сэрэгүүдэй добтолгото байлдаануу-дай эсэстэ дайсанай гээлтэн гол түхэлэй-дайшалхы техникэ ба сэрэгэйнгээ талаар: и ендэ абтаһан ба алагдаһанинь 142.160, 802 самолёт, 1.038 танк ба самоходно ехэ-буу, элдэб калибрын 2.306 ехэ буу, 1.470-миномёт, 469 хуягта машина ба хуягта-транспортёр, 3.953 автомашина болоно.

СОВИНФОРМБЮРО.

Великобританиин Премьер-Министр господин Черчилль- һээ Маршал Сталинда

Советскэ гүрэнэй тогтоһон ойн-үдэрэй дашарамда агууехэ ха-памжатайгаар Танда өөрынгөө-амаршалгыг хүргэнэб. Амгалан-тайбан сагтаһыг, мүн тэрэншээн-дайнай үедэһыг алиба амжал-тануудыг туйлахыг Танай орон-до ба Танда өөртэтнай хүсөөд-англо-советскэ союз болбол манай-хоёр орондо, нэгэдэмэл наца-иуудта болон бүхы дэлхэйдэ ехэ-жаргалай үлдэһэн болоһой гэжэ-залбарнаб.

Михаил Исакович Калининда, советскэ социалистическэ Республикануудай Союзай Верхсвно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ МОСКВА

Советскэ Социалистическэ Рес-публикануудай Союзай нацио-нальна һайндэрэй дашарамда-минни амаршалгыг ба жарган-мандахын эрхим юрөөл табиһа-ниинь, госноиди түрүүлэгшэ, хү-леэн абаха гэжэ Таныгэ гуйнаб. Эһэнтээ хамта хоёр талаһан-этнэлсэхэ ябадалыг үндэнэ бол

гон агууехэ айл хүршэтээ Фин-ляндийн батаар ба эбтэй пайдма-тайгаар харилсаха ябадалыг бү-хэжүүлхыг финскэ арадай үзэн-зүрхшэһөн хүсэжэ байһанино-мэдүүлэб.

Финляндска Республикын Пре-зидент, Финляндийн Маршал,
барон МАННЕРГЕИМ.

Тэдэ Ехэ дээдэ господин Калининда, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Ссоюзай Верхсвно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ

МОСКВА

Октябрьска революциин 27-до-хи ойн болоһондо өөрынгөө ху-луун амаршалгыг ба хани най-рамдалта союзай арадуудай жар-гала ба сээсгэн халбархыг хүсэ-

һэн үшги зүрхшэйнгөө юрөөлыг-Ехэ дээдэ Танда хүргэхэ гээ-толь.

ИНЕНКО.

Советскэ Информбюроһоо

Ноябриин 9-эй оперативна мэдээн

Ноябриин 9-эй туршада ТИССА ба ДУНАЙ мүнүнүүдэй хоорондуур манай сэрэгүүд байлдаатайгаар 50 гаран хуурин газарые, тэдэнэй дунда МЕЗЕЧАТ, ИГРИПИ, ГЕЛЕИ, МЕЗОНЕРЕСТЕИ, МЕНТИНТВАН, ЭГЕР-ФАРМОШ, МАЗЕТАРКАНЬ, БЕМЕНЬЕТЕЛЕ, ПОРОСЛО, НЕМЛЕ, ТИССАНА, КИШ-КЕРЕ, БЕШШЕНСЕГ, РЕМАШ, ФЕГЛЕДБЕРЦЕЛ, ИРША, АЛЬБЕРТИ гэдэг томо хуурин газарнуудые ба МЕЗЕЧАТ, ПОРОСЛО, КИШ-КЕРЕ, ИРША гэдэг түмэрзамай станцинуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаба.

Фронтын ондоо участогууд дээрэ тагнуулшадый бэдэрэлгэ ба хэдэн газарта бага зэргын удхашанартай байлдаанууд болоо.

Ноябриин 8-да манай сэрэгүүд бүхы фронтнууд дээрэ 19-нөмцнэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байна. Агаарта болоһон байлдаануудта ба зенитнэ артиллерийн буудалгаар дайсанай 18 самолёт умагаагаа.

Венгрияд Тисса ба Дунай мүнүнүүдэй хоорондо манай сэрэгүүд байлдаатайгаар урэгшаа дабшаба. Н-скэ соединенинниг частнууд Тисса мүнүнине гаталад гараад, тэрээнэй баруун эрье дээрэ плацдарм эзэлээ. Немецүүд манай сэрэгүүдые мүнүн хүдар намна оруулхые эрмэлзэжэ хойно хойноһоонь 2 дахин контратака хэһэн юм. Советскэ ябган сэрэгшүүд ба артиллеристүүд дайсанай контратакые сухарюулан сохигшо, 20 километр урагшаа дабшаха зуураа Мезетаркань гэдэг томо хуурин газарые эзэлбэ. Ондоо нэгэ газарта манай сэрэгүүд Тисса мүнүнине гаталад гараад, байлдаатайгаар баруун зүг тээшэ дайшалан байна. Хоёр үдэрэй байлдаалда өөһөдынтөө личнэ составтай дүрбэнэй гурбан хубише алдаһан 27-дөхи венгерскэ ябган сэрэгэй полк хяа бута сохигдобо. Неглед городһоо баруун-хойгуур илалгааа шанга байлдаанууд болобо. Дайсанай танкүүд болон ябган сэрэгүүдэй томо булаг манай сэрэгүүдэй тылдэ гарха гэжэ хэдэһэн байгаа. Дайсанай энэ далда болол бүри мүнүн буруу хүрээбэ. Советскэ частнууд немецүүдтэ хүсэтэ контрсохилто хэжэ, тэдэнине сухарюулан намнаа. Байлдаанай болоһон газар дээрэ дайсанай солдат ба офицерүүдэй 1.000 гаран үхээр үзэбэ. 14 немецкэ танк ба самолодно ехэ буу галдагалаһан ба гэмтэглэһэн байна. 800 немец ба венгерүүд плендэ абтаба.

Зүүн Пруссида дайсанай ябган сэрэгүүд элдэб участогууд дээрэ манай позицие тагнаха гэжэ хэдэб. Миномёт, буу ба пулемёдой буудалгаар советскэ боецүүд гитлеровецүүдые тараан сохилто, тэдэнине ехэ гээлтээ оруулба. Нэгэ газарта манай бүлэг тагнуушад хүннэдэ немецүүдэй байһан газарта сүмэрэн ороһон байна. Эдэ хатуу зүрхэтэ боецүүд дайсанай нэгэ дот ба хоёр блиндажые тэһэлээ. Тэрээн соо байһан немецүүд үгы хэгдээ. Манай тагнуушад трофей булган абаад өөһөдынтөө частыда бусажэ ерээбэ.

Чехословакида Ужгородһаа баруун-урдуур дайсанай ябган сэрэгүүд артиллерийн буудалгаар хаахалагдажа, манай позиция атака хэжэ хэдэһэн юм. Советскэ подразделениүүд эрмэлзэлгэтэ контрсохилтоороо гитлеровецүүдые тэрьедүүлээ. Дайсанай 80 солдат ба офицер үгы хэгдэбэ. 30 хүн плендэ абтаа. Ондоо нэгэ газарта манай артиллеристүүд дайсанай хэдэн буудалгын үүр даража, нэгэ батальон шахуу немецкэ ябган сэрэгүүдые тараад сохибо.

Хойто флодой корабльнууд уһан доогуур ябадаг немецкэ онгосые шэнгээбэ.

Улаантугта Балтийска флодой авиациин лётчиүүд дайсанай тральшигта добтолго хэжэ, тэрээнине уһанай оёрто шэнгээһэн байгаа.

Агууехэ Октябреска социалистическэ революциин 27-дөхн ой тухай Верховно Главкомандалагша Советскэ Союзай Маршал хүхэр Сталиной элдхэл ба приказ болбол Улаан Армиин ба Уһан-Сэрэгэй Флодой улаанармесүүд, улаанфлотенүүд сержантнууд, офицерүүд болон генералуудтай дунда туйлай ехэ патриотическа дэбжэлтэ гаргаба. Тылэй ба фронт шадарай гарнизоуудта мүн тэрэшэлэн фронтын олон участогууд дээрэ олон хүнэй суглаанууд, митингүүд болон хоёрэлдөөнүүд болоо.

3-дахн Белорусска фронто Н-скэ гвардейскэ частини митинг дээрэ майор Завьялов гэгшэ ингэжэ хэлэбэ: «1941 ондо бидэнэр ноябриин 7-нине Серпуховай оршондо угтаа бэмди. Тэрэ үелэ дайсан болбол манай Эхэ ороной столица Москва орохоор аюул шаруулжа байгаа бэлэй. Бидэнэр гитлеровецүүдые газар дайдаһаан хобхо сохил намнаад мүнөө Агууехэ Октябреска революциин ойе немецкэ газар дээрэ һайндэрлэжэ байнаби. Улаан Арми ба манай союзнигүүдэй арми гитлеровскэ Германияда шийдэхы сохилто хэжэ позицинуудые эзэлээд байна. Ерэхэ тулалдаанда бидэнэр үшөө ехэ үсэд шангаар ба эрэлхэгээр дайлагдахабди. Батальонойнгоо боецүүд болон офицерүүдэй дура зоригые мэдүүлэн, манай гвардеецүүд Эхэ оронойнгоо урдах өөһөдынтөө уялгы хүндэтэйгөөр ба эсэстэнь хүртэр дүүргэхэ байха гэжэ би баталан хэлэнэб».

2-дохн Прибалтийска фронто митинг дээрэ улаанармесей Ослобай Абдулла гэгшэ ингэжэ хэлэбэ: «Сталинска эсэмэргэн үгнүүдые шагнаад байхадаа шэнэ хүсэн ба эршэ нэмэһэн шэнги болоо. Улаан Арми болбол өөрынгөө Эхэ ороной хизаарай газар тээ холо газарта немецүүдые бута нэрэн ябана. Манай фронтын сэрэгүүд Тукумсон Либаво хоёртой хоорондо немецкэ дивизионүүдые хюлан халгажа ябана».

Понирхолтой лекцинууд болобо

Баяхан, ВКП(б)-гэй Обкомой лектор хүхэр Р. Тугутов Хэжэнгын аймагай колхозуудаар понирхолтой лекцинуудые уншаһан ба политическэ темэтэй хоёрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ.

«Зургаанай зам» болхондой

Гитлеровецүүдые хюдалади, советскэ Прибалтикаһаа амидыгаар табихагүйбди гэжэ бидэнэр яваг вождь хүхэр Сталинда найдуулнабди».

1-дөхи Украинска фронто Н-скэ частини митинг дээрэ сержант Комаров гэгшэ үгэ хэлэһэн юм. «Верховно Главкомандагша хүхэр Сталиной хүтэлбэрээр Улаан Арминой немецкэ будимтарашадһаа советскэ газар дайдые сүлөөлөө. Агууехэ вождь ба полководецингоо хүтэлбэрээр бидэнэр Германияда добтолон орожо, дайсаные өөрэйнь газар дээрэ нэрбэхэбди» гэжэ сержант Комаров хэлэбэ. Нүхэр Сталиной элдхэлые радхоогоор шагнаад Н-скэ частини снайпернууд хүхэд Прокопчук, Примочук, Гевак, Растигингэв гэгшэд буудалгын позиция гарража нэгэ хүни 19 гитлеровецые үгы хээ. Тагнуулиа хүхэр Мэлгуринко гэгшэ ноябриин 6-ай хүни немецкэ цулемётчыгые буутайнь плендэ абаа.

Н-скэ частини боецүүд ба офицерүүд (4-дөхи Украинска фронт) Чехословакида хадын багахан жалга соо митинг хэбэ. Старшина Ковальчук гэгшэ түрүүлэн үгэ абаһан байгаа. Тэрэ ингэжэ хэлэбэ: «Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан Арми болбол гитлеровецүүдтэ айхабтар шанга сохилтонуудые хээ. Манай частини боецүүд 22 немецкэ дивизионе Кшишнев-Яесын оршондо советскэ сэрэгүүдэй хүрээлхэдэ немецкэ эзэмдэшэлые хяа бута сохилһон байгаа. Манай батальон байлдаатайгаар Карпатска юртые дабаба. Миний выведой боецүүд 150 немецые хюдажа, дайсанай 200 солдатые плендэ абаа. Нүхэр Сталиной приказоор зоригжод байхадаа бидэнэр жэгшүүритэ дайсаанда хэээшэ һэргэхгүй сохилтонуудые хэлэбди».

2-дохн Украинска фронто Н-скэ частини митинг дээрэ Советскэ Союзай Герой лейтенант Черных гэгшэ тодо хурса үгэнүүдые хэлэбэ: «Манай вождь ба агууехэ полководец хүхэр Сталиной хэлэһэн үгын абын бүхы орошондой, бүхы дэлхэй дээрэ эдэлэн сууряатаа. Элихэл соонь немецко-фашистеска будимтарашадта эсэргүү тэмсэлдэ советскэ арад ба Улаан Армиин туйлаһан гайхамшагта илалтын дүн лангаллаһан байна. Энэ бүхы илалтануудай түлөө бидэнэр түбхын түрүүндэ хүхэр Сталинда баясхалан хүргэхэ уялгатайбди. Союзингуудай армитай лантаржа фашистеска арылатаные өөрийнь элгэн соо нэрбэхэ дайшалхы зорилго Улаан Армиин урда табигданхай. Энэ ябдал болбол шэнээр хүсээе зангилахые эрилтэ болгоно гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Частинигаа боецүүд, сержантнууд болон офицерүүдэй үмжэнөө бидэнэр халгаллаһан зорилгоо хүндэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ хүхэр Сталинине найдуулнабди».

ҮБЭЛЭЙ СПОРТЫЕ АМЖАЛТАТАЙГА ҮНГЭРГЭЕ!

Манай орондо сана гэшэ арай спорт гэжэ зүбөөр нэрлэгдэдэг юм. Профсоюзно-комсомольскэ санын уриадаанда хэдэн мянган советскэ залуушууд хабаадалсадаг байна.

Улаан Армиин сапашад болбол дайн сэрэгэй үнгэрһэн гурбан үбэлдэ ороо түбэгтэй дайшалхы зорилгонуудые дүүргэжэ, байлдаанда баатаршалта гаргаһанайнгаа түлөө туйлай ехээр алдаршалан байха юм. Улаан Армиин боецүүдтэ үбэлэй эрхэ байдалда сана гэшэ винтовкоһоо өөргүй шухала болоно.

Балхи шуурганай боложо байһан гү, али паратай сэлмэг үжэртэшье, тала губяаршье, хада ойгооршье ябаханда тэнхээ тамираа арбилхын талаар сана гэшэ ходоодо улаанармесүүдтэ туһалдаг юм. Санаар ябахэ хэрэгые эрхим найнаар шудалһан тагнуушад командованиннгаа даалгабарине түргэнөөр ба сэг дээрһэн дүүргэдэг байна. Мүн санаар хэлхээ-холбоошод фронт тыл хоёртой хоорондо холбоо байгуулдаг, тусхай подразделениянүүдэй хоорондошье харилсаа холбоо тогтоодог байна. Сапёрнууд санын ашаар шадмарлар абуулгаа хэжэ проволочно хаалта, танкда эсэргүү гранитна хаалта болон миния полидэ һэмээхэнээр хүрэхэ тэрээнине аюулгүй болгоно.

Сэрэгэй частнууд санаар ябахэ дайсанай ара талаар ямаршье газарта сүлөөтэйгөөр нэбтэрэн гарала. Мүн тэрэшэлэн сапашад түрүү позицинуудга һомо хэрэгсэл түргэнөөр абаашаха ябадалые хангадаг, һажуудай албые эрхим найнаар дүүргэдэг байна.

Советскэ Союзай Герой Соломошников ингэжэ бэшэнэ: минни отделециин боецүүд олон дахин тагнуулда гараа һэн, байлдаануудта хабаадалсаа һэн. Тэрэ бүридөө илагта туйлахадань ходоодо сана туһалдаг байгаа.

Сапада найнаар һурахые советскэ залуушууд бүхэндэ зааха байһабэ. Санаар ябахэ тусхаа зүбөөр эмхидхэһэн һорилго гэшэ хүнүүдэй бөө элүүр найн болгоходонь ехэ туһатай юм.

Санын спорт гэшэ нервнэ зүрхэнэй болон амисхалай системэнүүдые бүхэжүүдэдэг ба хүгжүүлдэг, бөө махабдые тэсэмгэй сүлхэ болгодог, үе мүсые, яһа шүрбэһые бүхэжүүлдэг, балсан мяханай хүсые хүгжүүлдэг байна.

Мүнөө үбэл боложо байһансаг үе хадань физкультурна, комсомольскэ ба профсоюзна организацинуудай урда арад түмэнэй үргэн олоороо физическэ бэлдэхэл хэжэ ябадалыне саашадаа дэлгэрүүлхэ ба санын спортые хүгжүүлхэ зорилго табигдана.

Энэ үбэлэй спортые үнгэргэхэдөө үнгэрэгшэ жэлэй хүдэлмэрийн дутуу дундануудые хэрэдаа абахэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ Мухаршэбэрэй, Хорин, Ахын, Прибайкальска аймагуудай физкультурын комитетууд болон бусад зарим организацинууд санын спортые хаа сэг дээрһэн бэлдэхэгүй. Санын спортын групповоудые бэлдэхэхэ ябадалые эмхидхэгүй, санын бэлдэхэл хэһын талаар сэг үргэлжын хүдэлмэриде залуушуудые элүүлэн татажа шадла-

гүй байһан байгаа. Тэр уршаг дээрһэнэ программа гуулин тогтоогдохой түсэб гэгдэнгүй, шалар муута үнгэргэгдэжэ, үзэ хүдэлм муугаар ябаһан байна.

ФЗО—2, ФЗО—9, Педучи, Кооптехникум, 2, 11 номерой хургуулинууд гэгшүүдэй физкультурна кативүүдэй санаар ябалгын бхэл болбол 20 часай програмтай зохидуулангүйгөөр, шье системэгүйгөөр тү болон тохёолдоһон зугаас шавартайгаар үнгэргэгдэһангаа. Эдэ физкультурна кативүүдэй хүдэлмэрийн үрэлэй муу болоһон юм.

20 ба 30 часай програм бэлдэхэл хэһы тулада секци болон команлануудтуушуудые илангаа олоотан оруулхын тулада пракска хүдэлмэрийе зүбөөр һонирхолтойгөөр эмхидхэхэ хала.

Энээнэй тулада юу хэхэ хэдэ:

а) ноябриин эсэстэ, дека физкультурна организацинд дэргэдэ 15—20 хүнүүдхээ дэһэн һуралсалай хүдэл үнгэргэхэ, эрхим санаашадь часай программаар санын тын групповоудые бэлэ ябадалые эмхидхэхэ;

б) бид бүхы санын хэрэ нүүдые физкультурингуудай сөөр бэлдэхэхэ, санануудаа бирхайдаха, хараалагдаһан зарнуудта һолжуудай гэгшэ түхээрхэ;

в) санада һурахын үргэн таги үнгэргэхэ. Санаашад аля эсэгэ ороноо хамгаа дайнда хабаадалсагшад хөөрөлдөөнүүдые хэхэдээ спорт тухай залуушуудта хэжэ үгэхэ ёһотой;

Спортбшество ба физкультурна коллектив бүхэндэ ү спортын хүдэлмэрийе бэлэ ба амжалтатайгаар үнгэ асуудал тусхаа эмхидхэхэй митет байгуулха, городско районно физкультурна комитетүүдэй дэргэдэ түс хүдэлмэ үнгэргэхэ комисси байгуула болохо байна.

Үбэлэй спортын бүхы бэлдэлэй ба гол хүдэлмэрийе физкультурна ба комсомольскэ хүтрилхы хүдэлмэрийлэгшэд тохёо ёһотой.

Физкультурна, комсомол болон профсоюзна органиануудаар үбэлэй спортые амталатайгаар үнгэргэхэ гол нүүддэ хараала абтагтад байһаань үбэлэй хүдэлмэрийн райнгаа талаар арсалтагуй болохо байха.

Үбэлэй спорто хаа сэг рэһи бэлдэхэл хэхэ гораа ба аймагай физкультурна лективэй санаар ябалгын инструкторска кадруудые бэлэ ябадал болбол Улаан Ар резервнүүдые хүсэлдүлхэ таалгын залуушуудые бэлдхын талаар шухала обон удхашанартай санын снэг хүгжүүлхэ ба нэбтэрүүлхэ хай 1944—45 онуудай спортын хүдэлмэрийн дүдые тодорхойлоо байна.

Р. ШЕЛКУНОВ
БМАССР-эй СНК-гэй деп физкультура ба спортын гые эрхилхэ Комитедэй тэргэһын орлогшо.

Ц. ЦЫДЕНОВ.

Эрхм таряа илалтын фонддо оруулна

Хүндэлэлэй доска

ВКП(б)-гэй айкомууд болон аймгүйсэдкомуудай зууршалгаар Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэгшэд:

ПРИБАЙКАЛЬСКА АЙМАГ
«КРАСНАЯ ЗАРЯ» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Бурдуковский)—таряа тушааха түсэбөө болзорхоонь урид дүүргээ.

ХОРИИН АЙМАГ
«III ИНТЕРНАЦИОНАЛ» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыбикжапов, парторганизациинь секретарь нүхэр Ринчинов)—таряа тушааха түсэбөө болзорхоонь урид дүүргэһэн байна.

ЯРУУНЫН АЙМАГ
СТАЛИНАЙ нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыдыпов, парторганизациинь секретарь нүхэр Итигылов)—таряа тушааха түсэбөө болзорхоонь урид дүүргээ.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГ
«УЛААН ТЕМНИК» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыдыпов, парторганизациинь секретарь нүхэр Улымжиев)—гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө октябрийн 15-да дүүргээ.

КАРЛ МАРКСЫН нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыденов, парторганизациинь секретарь нүхэр Линхобоев)—таряа тушаалгаяа октябрийн 15-да дүүргээ.

Эрхим таряа илалтын фонддо оруулна

ТУРУНТАЕВО. (Телефоноор 25-таба). Гүрэнэйгөө урдахи уялганууды амжалтатайгаар дүүргэһэн колхозууд түсэбөө гадуур Улаан Армийн фонддо эрхим таряа оруулгаяа үргэлжэлүүлхээр. «Соведүүдэй VII съезд» колхоз 150 нүүд шэлэмэл таряа илалтын фонддо тушаалгаа. Тэрэшэжэн Часаевай нэрэмжэтэ артелиин членүүд 30 нүүд таряа түсэбөө гадуур оруулха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVII жэлэй ойп хүндэлэлэ зориулан Молотовой нэрэмжэтэ колхозой членүүд гүрэндэ таряа тушаалгаа дүүргээ. Тиин ноябрийн 6-ай үдэр Улаан ашаанууды эмхидхэжэ, түсэбөө гадуур таряа тушааб. Энэ колхозой членүүд Улаан Армийн фонддо 40 нүүд таряа

оруюлха уялга абанхай. Нүхэр Сталиной ноябрийн 6-да хэһэн түүхэтэ эмхидхэлээр зоригжоһом Прибайкальск колхознигууд гүрэндэ таряа тушаалгаяа хаянай илэлэдгүй шапгалхаба. Буденный, Лазогой нэрэмжэтэ колхозууд таряа тушааха түсэбүүдэ дүүргүүтэй байна. Эдэ артелинуудэй членүүд нүхэр Сталиной элнхэллэ зүбшэн хэлсэхэдэ гүрэнэйгөө урдахи уялганууды энэ гэхээр дүүргэхин түлөө таряа сохлыго, сөбөрлөгэ дээгүүр үдэр хүннүүд хүдэлмэрилхэ уялганууды абанай юм. Мүнөө тэрэнэй үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлэн, таряа тушаалгаяа түхэрэв сүүдхэ соо ябуулжа байна.

Ф. ВЕРОНЦОВ, ВКП(б)-гэй Прибайкальска айномой секретарь.

Хабарай тарилгада бэлдэжэ эхилбэ

Ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хурааха үндэвэ хуури табилан «Большевик» колхоз (Сэлэнгэ) хабарай тарилгада бэлдэхэжэ байна.

Тарилгада ябаха 44 плуг эрхим шанартайгаар забабарилдажа дүүрэгһэн байна. Мүнөө морин селякнүүдэ забабарилжа захиаланхай. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ хүдөө-ажалай машина зэмсэгүүдэй забабарилга дээрэ түмэршэ дархашуул Очиров, Стариков, балташан Болотов

гэгшэд үдэрэйгөө нерчонууды 150—160 процент дүүргэжэ, хайн жэшэнууды харуулна.

Мүнөө энэ артелиин членүүд агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVII жэлэй ойп үдэр нүхэр Сталиной хэһэн элнхэллэ харюу болгон тарилгада бэлдэхэлээ улам шангалдажа, агротехническэ хэмжээ-ябуулга болон бусад хүдэлмэринүүдэйгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхэ уялганууды абаба.

С. ГАРМАЕВ.

1944
Ноябрь
12
воскресенье

Таряабэлдэхэлэй ябсаһаа

Нүхэр Сталиной агууехэ Снтябрьска социалистическэ революциин XXVII жэлэй ойп үдэр хэһэн түүхэтэ элнхэллэ харюу болон республикын түрүү колхозууд гүрэндэ тушааха, түсэбөө гадуур Улаан Армийн фонддо шэлэмэл таряа оруулха ябадалга улам түргэдхэбэ. Таряабэлдэхэлээр түрүү хууринуудай кэбье эзэлжэ ябаһан К.Балын аймагай колхозууд Улаан Армийн фонддо түсэбөө гадуур 1.750 гаран центнер эрхим таряа тушаалгаа. Энэ аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой членүүд түсэбөө гадуур 400 центнер шэлэмэл таряа тушаалгаад, хүрэнгөө хаажэ байна. Тэрэшэжэн, Творогескэ селсэведэй Кировэй нэрэмжэтэ, «Путь Социализма» колхозууд түсэбөө гадуур илалтын фонддо 150—200 центнер таряа оруулса.

Прибайкальска аймагай 6 колхоз хаяын үдэрнүүдтэ гүрэнэйгөө сүм тоссосд, түсэбөө гадуур таряа тушаажэ эхилбэ. Тэдэнэй дундэ «Соведүүдэй VII съезд», Чаласвай Молотовой нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд бии.

Сэлэнгын аймагай «Улаан Удэнгэ» артелиин членүүд түсэбөө гадуур Улаан Армийн фонддо 1.000 нүүд таряа тушаалан байна. Мүн Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Улаан Темник» колхозууд түсэбөө үлүүлэн хэлдэхэдэн центнер таряа оруула.

Сталин багшын элнхэллэ зүбшэн хэлсэхэдэ зорбулагдһан суглаанууд болон митингнүүдтэ хабааһан республикын хэдэн өлс колхознигууд таряа тушаалгануудад энэ гэхээр гүйсэдхэжэ. Улаан Армийн фонддо түсэбөө гадуур эрхим таряа оруулха гэхэн уялганууды абанад.

Үргэн иитэ колхознигуудай энэ нэгин уялганууд дүүргэжэ, фронт болон орондоо эрхим таряа үгэхэ ябадалга нь хүдөө ногагуудтай партизан, советскэ, бэлдэхэлэй органууд бодото хүтэлбэрч ба туһа хүргэхэ зэргэтэй.

Социалистическэ мурьсөөнэй улам шангаар дүүргэжэ байгаа энэ үелэ таряабэлдэхэлээр хожомдожо ябаһан бүхы аймагууд дутуунуудад дары усалхаха хэрэгтэ бүхы хүсээ элсүүлхэ уялгатай. Тинхэлээ эдэ гээгдэһи аймагууд гүрэнэйгөө хүсэд тоссосд. Улаан Армийн фонддо түсэбөө гадуур таряа тушсан түрүүшүүдээрээ зэргэшэжэ, вождь Сталиной түүхэтэ элнхэллэ бодото харюу болгохо байна.

ВЛКСМ-эй Обкомло

Залуушуулай бригадануудай мурьсөөнэй дүн тухай

Обкомой бюро гүрэнэй таряа тушаалгын үедэ эмхидхэн комсомольско-залуушуулай транспортна бригаданууд республикын социалистическэ мурьсөөнэй 1944 оной I-эй дүн хаража үзөөд, Обкомой дамжуулгын туг болон нэгдэхэ мүнхэн абаха кандидатудта Хоногорай Калынай нэрэмжэтэ колхозой комсомольско-залуушуулай транспортна бригадын нүхэр Доржидоржийн Сэлэнгын аймагай Тельмановой нэрэмжэтэ колхозой комсомольско-залуушуулай транспортна бригадын нүхэр Бабасановой (Бабасанов) баталба. Түрүү бригада 20 улаагаар таряа гүрэндэ тушаалга зөөхэ жэлэйнгээ түсэбөө 15 улаагаар 369 нүүд тушаажэ, таряа зөөхөнгөө түсэб сентябрь 1-д дүүргээ.

Обкомой Хүндэлэлэй фонддо хойрдох мүнхэн абаха кандидатудта Бударьска аймагай Сталин нэрэмжэтэ колхозой (Бригадын нүхэр Антоненко), Куйбисай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Бригадын нүхэр Антоненко), Затын аймагай

Каландарашвилиин нэрэмжэтэ колхозой (Бригадын нүхэр Бальчугова), Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирин» колхозой (Бригадын нүхэр Доржин) комсомольско-залуушуудай транспортна бригаданууд баталагдаа. Дурсагдаһа бригаданууд гүрэндэ таряа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбүүдэ бүгдэ үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Тэрэшэжэн Сэлэнгын аймагай Куйбышев, Карл Марксын, Лениной нэрэмжэтэ, «Коминтерн», Хорин аймагай «Красный партизан», Карл Марксын нэрэмжэтэ, Курумканай аймагай «Октябрь», Заиграйн аймагай Сталиной, Тельманей, Кировэй нэрэмжэтэ, Байкало-Кударын аймагай Пушкинай, Буденный нэрэмжэтэ колхозуудай комсомольско-залуушуудай транспортна бригадануудай хайн хүдэлмэрин тэмдэглэгдэбэ.

Мурьсөөнэй услови болов гүрэндэ таряа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбүүдэ дүүргэһэн дурсагдаһа комсомольско-залуушуудай транспортна бригадануудта «ВМАССР-эй комсомольско-залуушуудай эрхим транспортна бригада» ба бригадирнуудтань «ВМАССР-эй комсомольско-залуушуудай транспортна бригадын эрхим бригадир» гэхэн нэрээр

гэнүүд олгогдоо.

Мүн ВЛКСМ-эй Обкомой бюро ВЛКСМ-эй Иволгин, Кабанскын, Хэжэнгын, Кударын, Мухаршэбэрэй айкомуудай комсомольско-залуушуудай транспортна бригаданууд дундахи социалистическэ мурьсөө хүсэд хүтэлбэрилөөгүй байһы тэмдэглэбэ.

ВЛКСМ-эй Обкомой бюро болон ВМАССР-эй Наркомзем залуушуудай тракторна бригадануудай республикын социалистическэ мурьсөөнэй энэ оной октябрийн дүн дээрһээ Саянтын машинно-тракторна станцийн нүхэр Бимба Дымбрыловой бригады энэ мурьсөөндэ илаһаар гэхэ тоолоод. ВЛКСМ-эй Обком ба ВМАССР-эй Наркомземэй дамжуулгын Улаан туг энэ бригадда дахяад үлөөбэ. Энэ бригада условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалагдаа оруулан 786 гектар элдүүрилжэ, тракторна хүдэлмэрингөө жэлэй түсэб хайн шанартайгаар 293 процент дүүргэһэн, 6.000 килограмм горючи арбиһан байна.

Дамжуулгын Улаан туг абаха нэгдэхэ кандидатта Кыргескэ машинно-тракторна станцийн нүхэр Галсан Малановой бригада баталагдаа. Энэ бригада условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалагдаа оруулан 646 гектар

элдүүрилжэ, тракторна хүдэлмэрингөө жэлэй түсэб хайн шанартайгаар 331 процент дүүргэхэ зуура, 730 килограмм горючи арбиһан байна.

Хойрдох кандидатта—Хонхолойн машинно-тракторна станцийн нүхэр Анна Федоровагай бригада баталагдаба. Тус бригада условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалагдаа оруулан 460 гектар элдүүрилжэ, тракторна хүдэлмэрингөө жэлэй түсэб хайн шанартайгаар 278 процент дүүргэһэн, 5800 килограмм горючи арбиһан байна.

Тэрэшэжэн нүхэд Пугачев, Базаров, Бабасанова, Бимбасев (Саянтын МТС), Дамбасев (Кударын МТС), Каланшикова, Степаная (Гашейн МТС), Садовская (Курбын МТС), Гыргенов (Кыргескэ МТС), Стрельцова (Иволгин МТС), Цырендоржиев (Хонхолойн МТС), Намжилон (Хэжэнгын МТС), Шагдарова (Чесанын МТС), Быков (Кабанскын МТС) гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг залуушуулай тракторна бригадануудай хайн хүдэлмэрин тэмдэглэгдэбэ.

ВЛКСМ-эй Обком болон ВМАССР-эй Наркомзем тракторна хүдэлмэринүүдэ дүүргэмсээрэ бригадынгаа бүхы тракторнууды МТС-эй хашаа соо абашаха, забабарилга саг соонь эхилхэ ябадал хангахынь ВЛКСМ-эй айкомуудай секретарнууд болон МТС-үүдэй директорнууды уялгалба.

СТОЛИЦЫН АМИСХАЛ

Дашин ЛУБСАНОВ

***

Хахад хүни Кремлийн час ханшижа байба. Энэ үедэ Эсэгэ оройнмай столицыг ээлжээтэ үдэр үнгэрдэг.

Шинэ дэлхийн удаахи үдэр Советскэ Союзай гимнээр эхианэ. Тэрнэй гүн удхата үгэнүүдын, аялган гоё хөгжмьень Атлантика ба Гималайн саана, Байгал ба Намирай саана-бүхы бумбарээг дэлхийн эрхэ сүлөөтэй энхэри шагнажа, урма зоригой үнда абан омгорхолдог. Манай гимн советүүдэй илалтын сэлэгдэл адли артиллерийскэ буудалтын нэрсэн соогуур, дайн сэрэгэй гал утаас шөбтэри зуу минган жэлнүүдэй орой дээгүүр хаа-хаанагүй хүнхнин сууриатана. Манай Гимнын агуусхэ ба түгэлдэр хүсэтэ аялгань мянга миллион сүлөөтэ советскэ гражданинуудай гайхамшагта ехэ илалтын марн тухай дуулажа үгэнэ. Дэлхийн ажалшад советскэ аралме шагнажа харахадаа, ходо хүсжэдэг, ходо илэдэг хүсье танина. Манай зам, манай тэмсэл мацдажа байгаа дэлхийн эрхэ сүлөөдэ дуратанай зам хүбинь заажа үгэнэ. Тинмэхэ тэднэр манай сөөрлэг хайхан советскэ оройнне, тэрэнэй алдар суута Москва магна дууладаг.

Хабрай сагай нэбисэтэ нэгэ хүни хэл. Москва юундэн еб лаа абла шэмээгүй шэнги, алдарай шэмэ хүлээн шэнги байгаа. Энэ үедэ Эхэ оройн столицын амисхалхань илангаала элгтэ шэнги байгаа. Иинэ-тиннэ электростанууд гүйдэлэ, эндэ-гэндэ электростанууд элдэб дохонууд соностомо. Хомхэрхэй үдэрнүүдэй саанааа сөнхир хүүхэ огторгойдо одо мүшэниүүд аниб-аниб гэдэнэ. Энэхэй үедэ үсэгэлдэр Московскэ планетарида ороод байханаа элгтэ ханааб. Тэндэ ороходом Москвагай агаар хамгаалжа байхан нимэ хажууднууд, элэ аэростадүүд лэ байгаагүй хэн. Тэндэ огторгойн «аггата», эгээл нимэ одо мүшэниүүдые хараа нэм.

Биг Москвагай орой дээрэ гаража үсөөгүйб. Харин тинбэше тэрэ ехэ городой хэдыхэн хүбиньшэ харамар газарта гаража үсөөб. Энэ хүни Ленинскэ хадшууднаа бүри юуш е харгалдаггүй. Агуусхэ Москва өөрингөө гоё хайхан гэр байшануудтай, гигант томо заводуудтай, сөөрлэг хайхан сад паркнуудтайа хамта харанхы соо хорондохон шэнги байба. Москвагай-май ингэжэ бээ шуужа шадахан ябадал тэрэнэй сэрэгшэ, тэрэнэй эмхи гуримтай байһынь гэршээнэ. Энэ үедэ Нью-Йоркто юм гү, али Вашингтодо, Буйнос-Айрсто юм гү, али Лондондо сасарма гэрэлүүд яларжа байжа магад. Тинь манай Москва дай сэрэг хэжэ Москвагай тэмсэл ба илалтаар амисхалжа байна. Москвагай үшэн хэрэгэй плантар яларма гэрэлхэн арваншэ наа амгалан гайбан сагай ялалжа гэрэлүүдые ханажа. 41 оной шэрүүн тэмсэлые мартаагүй.

Тингэбээр хүдэлгэмнай хүндэллөө оложо, аширгүй номгон байдал артиллерийн буудалгаар

нэлэгдэнэ. Агаарта улаан, ногоол, хүхэ шара ракетанууд дэгдэнэ. Харанхы хүнхнай минутид үдэрөөр нэлгэжэ өөргөө буцаана. Москвагай огторгой алдар солын гоё хайхан үгэнүүдээр хубсална. Минга түмэн шөдөнүүд илалтын хайханшэ үзэжэ байрлана. Мингад буудалганууд Хара далайг хэрэм болохо манай Севастопольнэ сүлөөлхэн тухай бүхы дэлхийдэ, Эсэгэ ороондо зарлана.

Манай Москвагай уужам сээжэтэ, олон будагата ажал тухай хуу бэшэхэ гээшэ хэсүү. Тэрэн тухай эртэ урдааа хойшо үлгэр онгохонууд дууалдаг. Тэрэн тухай зузаан номүүд бэшгэдхэн ба бэшгэджэшэ байдаг.

Амгалан сагай Москва мэдэхэ хүн тэрэнне мүнөө харахадаа улам ехээр ургаа ба хатуужаа юм байна гэжэ хэлэхэ байха. Таанар шэнэ аппарат шэнжэлэгдээ, шэнэ рекорд туйлагдаа, метрогой шэнэ зам табигдаа гэжэ радиогоор дууланат. Тини эдэ бүтэтэ хадаа дайн сэрэгэй сагта манай Москвагай түржэ ургажа байхан юмхонэй зарим хэды үргэбэн гээнэ.

Энэ—Кремль—столицын омгорхол. Тэрэнэй алтад хушуулуудын—алас холо хаража, уужам советскэ газарые эрхэ сүлөөтэй нараар дулаасуужа байхан шэнги. Тэрэнэй хана хэрэмүүтын—римскэ архитекторнуудай уран бэрхынь үебээ үгтэ дамжуулжа байдаг. Эндэ, Кремль соо арад түмэнэй багша нуутаг. Эндэ—илалталай армие ударилан командлагина, дэлхийн полководен Маршал Сталин байдаг. Эндэ—мэргэн холо бодолой булаг, эндэ—илалтын эхин, эндэ—улам хайхан байдалай булаг.

Улаан талмай. Энэхэй хоёр үгэ соо хэды ехэ удхатай үгэүүд багтажа байна гээнэ! Олон зуун жэлнүүд ородой нэгэдхэн ба баатарлэг байдалые харуулан талмай гэжэ мэдэнэ. Хэдэн зуун жэл соо харинь хархис эзэмдэгшад оройн газарта довтолдог байгаа. Тэднэр агуусхэ арадай эд зөөридэн хорхойтодог хэн. Тээд тэдэнэй нэлэлэ бүхэнинь ородой зориг хүсэндэ хэмжэ бутаран сохинодог байгаа. Тингэжэ польскэ король Сигизмундын эвэрхэг ябадал эбтэрээ хэн. Эндэ Францын диктатор Наполеоний алдар солонь хүдөөлэгдөө хэн. Эндэ манай Улаан талмай дээрэ өөрингөө илалтые хайндэрлэхэ хүм гэжэ арылтар Гитлер хабастуурхаа хэн. Тинь 20-дохн зуун жэлэйньшэ немецкэ эзэмдэгшад Москва шадар голоо тааа сохюулан байгаа. Эндэбээ—хэтэдэ мүнхэ Ленин багшын мраморна мавзолей дээрнээ 35 нарын саада тээ манай вождь түүхэтэ үгэ хэлээ хэн. Сталин багшынгаа сурган хүсэтэ үгэ бүхэндэн, социалистическэ державини сүхарисагүй ба нугаршагүй хүсэлдэн билдэнэр батаар эгнэгдэг байгаа нэмдэн. Мүнөөшэ бата эгнэгдэбди.

Алдарт армийнай арьяатан дайсанай шөлэмэл дивизиүүдые хяа бута сохёо. Немецүүд манай харуул хайхан столицые гансахан лэ плендэ баригдажа хараа.

Эндэбээ, улаан талмайга агуусхэ столицын алишье заханда, алишье газаргань ошохо шадахаг. «Трофейн выставкэ» ошохо гэе наа—метрогой эскалатор худар орооор 7 минута болоод байхада хүрэхэг. Измайловскэ гү, центральна парк ошохо габэлтрай танай дурар метро, троллейбус, трамвай гэхэ мэтын онгон машинашууд байха. Петр Первын гү, али Николай хаачай байха үедэ улад зон онгон нимэ машина тухай ухаан ойндоошье бододоггүй байгаа бээ.

Нимэ хайн зам харилсаан хадаа шэнэ Москвагай ажабайдала, тэрэнэй зап абари ба хүсэлдэн, тэрэнэй тэмсэл ба амаралтадань тааран зохилоно. Энэ талант ба эрлэм болбооролой городто ородой үсэд оролдлын, эрлэм ухаанай орой тэрэнэ армэлэхэ уг заншалууд амилжа бадаржа байдаг. Соёл болбооролын саг үргэлжэ ургана.

Манай зохёолшод зураашадай уранхайханаар харуулан элдэб гоё хайхан түүхэтэ газарнууд Москвагай олон. Эндэ арадай түүхын эртэ урлын памятинүүд олон. Эндэ манай урла үснүүдые, мүшөөнэй байдалые харуулан музей выставкэнүүд мүн лэ олон.

Биднэр тэрэнэй нэгэ шэнэ выставкэ дээрэ ошообди. Энээн соо Французскэ, итальянскэ, бельгийскэ, румынскэ ба бурад түрэлэй шархатаан машина зэбсэгүүд зайгүй олон. Энэ трофейнэ выставкэ болбол манай армийн маша ехэ хүсэн тухай, немецкэ фашистскэ хабархуу армийн динлэдхэн тухай хэлэхэ үгэнэ. Энэ выставкын нэгэ залнаа нүгөөдэнэ орходоо советскэ арадай, тэрэнэй баатар Улаан Армийн илалтын зам тухай ханаабди. Бута сохинодог «Патернууд», «Тигрүүд», «Фоккэ-вульфүүд», «Юнкернууд» советскэ сэрэгшэдэй шадабари хүсэн тухай харуулжа үгэнэ. Тингэжэ Ленинградскэ фронтын, Крымскэ байлалануудай трофейнүүд ержэ байгаа хэн. Манай арад ба армийн алдарай выставкэ шэнэ шэнэ экспедатуудаар нэмэжэ байдаг. Мүнөө манай эсэсэй илалта ойртоо. Дайсанне дараханай нүүлээр тэрэнэй хомхой холбог бодолнуудай бута бүрэншэ харуулан выставкын филиалууд Бухарестэ гү, али Варшавада, Берлиндэ гү, али Прагада бни боложо магад. Энэ болбол манай агуусхэ советскэ арад нугаршагүй зоригтойгөр тэмсэлэн ба илахан тухайн, тингэжэ өөрингөө газар уһые, өөрингөө эрхэ сүлөө эвэрхэг шөлмөс гитлеризмнээ ариалжа хамгаалан тухайн хэлэхэ үгэхэ байгаа.

Сөөрлэг хайхан сад паркнууд, уужам харуул театр клубууд оройнмай столицада олон. Нимэ газарнуудта амарха зугаалхала алба ажалынгаа нүүлээр хүн зон суглардаг. Советскэ, американскэ, английскэ фильмүүд эрхэ сүлөөдэ дуратай агуусхэ арадуудай гар гарнаан барилсан тэмсэжэ байһые харуулна.

«Правда», «Известий», «Вечерняя Москва», «Британский союэлик» гэхэ мэтэ газетанүүд үглөө бүхэн улад зоншэ хонирхуулжа, уужам үргэж эсэгэ орон дотор ба тэрэнэй хилин саана боложо байхан түүхэтэ ехэ хэрэгүүд тухай хэлэхэ үгэнэ. Союзуудай байшан соо гү, али партизан Московскэ горкомой партизан кабинет соо уласхооролдын байдал тухай гү, али огторгой дайда тухай, үгышье наа ендэо шухала асуудалаар эрдэмтэ мэргэжэлтэн элдхэл хэжэ байдаг. Эрдэмтэдэй байшантай кафедр сооноо манай түрэл газар нотагай гайхамшагта баялг тухай мэдэнэ. Сокольниковскэ паркиа еноходоо узбекскэ дууша гү, али алларта Козловские хаража, ород, казах, украин ба монгол дуунуудай аялануудые дууланат. Ехэ театрга оробол «Иван Сусанин» гү, али «Евгений Онегин» оперые хаража, хүгжэм гэшэ хэды шэнээн холо ошононинь ойлогонбди.

Улаан Армийн центральна театр илангаа гоё хайхан юм. Уралд шэмэлгэлээрэ гоё хайхан бэшэ, харин хябар простой байханаараа эгээл урин сөбөр гэжэ эндэхи сэгнэдэг. Эгэ театр харахадаа манай үшын гоё хайхан, агуусхэ байханые ханапат. Энэ театрай үнгэ бөөн, тэрэнэй дооохи байдалын советскэ хүнэй гоёмсог бэлэ даруу зайтайнь, советскэ байдалай даруу ба бата бөхи байхан тухай хэлэхэ үгэнэ. Үсэгэлдэр «Сталинградцын» гэнэн зүжэг харуулаа. Олон хүнэй удаа удаагаар алыга ташалган хадаа энэ зүжэгэй хонирхолтой хайхан байханые харуулна. Хүнүүд энэ зүжэгые хаража алыга ташахадаа Сталинградскэ тулалдаанай баатарнуудта баясхалаат хүргэхэ тэды бэшэ, улам бүри баруулжаа довтолжэ, бузар муухай будимтаранша фашизмые хяа бута сохино ябан Карпатскэ ба Печенскэ, Белградскэ ба Рижскэ—үргэн сэлэ фронт дээрэ үзэгдөөгүй ехэ довтолго хэжэ ябан Сталинскэ дивизиүүдэй саашанхи илалтануудые ерөөжэ амаршална.

Агуусхэ Москвагай амисхал тухай хэлэхэ захадань гарахаар бэлэ. Манай столица элдэб язын ашаатай мянга түмэн вагонуудые үдэр бүри угтажа ба хүргэжэ байдаг. Столицанай үдэрнөө үдэр бүри орон дэлхийн зүг бүхэннөө ерэнэн мянга түмэн айлашдые угтажа ба үдэшэжэ байдаг. Манай Москва миллион тоото сүлөөтэ зүрхэнүүдээр амисхалаг, миллион тоото нидэнүүдээр харалаг, олон миллион гарнуудаар ажал хэлэг гээнэ. Хэлэхэ юв олоноб гэхэтэ: —Илалта!

США-дахи президентингунгуулинуудай я

НЬЮ-ЙОРК, ноябрьн (ТАСС). Мүнөөдөр москвогаар 17 часта абтахан нэлэгдэн мэдээлэй ёһоор, ковско сагаар 16 час 30 та хүртэр президентскэ линуудай ябаса нимэ Рузвельтда 23.610.587 Дьондэ—20.743.268 дуу бэ.

409 хушлагшадтай 35 Рузвельт түрүүлжэ ябана хунгуулини ябаса харуулан хунгалшадтай 13 штатта гэгшэ түрүүлхэн заада.

Пью-Йоркын штатта ажабаагшадтай 72 пр Рузвельтда дуугаа үгөө гз нөөдөр элнрүүлэгдэбэ.

Уридшалан абтахан ёһоор, гар үргэлгэдэ 53 шахуу хүн хабаладсахан

хунгуулини эсэсэй дүг тоологдожо дүүрээдүй.

хургуули ба хуршадта н.у.х.лн

Улаан-Удын мясокөмб дэргэдэ 120 гаран шад худэлмэрилнэ. Тэд баранинь инжениернэ техэ худэлмэрилэгшэдэй ст эдээлүүлнэ. Тэрэннээ гад байра ба элдэб элээ хооло гаргажа үгэнэн байха юм.

Мүн тэрэшэлэн хура халуун завтрак бни болорэгтэ 2 тоно 440 кил хартаабха, 2 тоно 155 грамм кануста үгэбэ.

Хунгуулинуудта 90 гар боюетр сүлээ зөөжэ үгэб бүтэлэ худэлмэри эр ябуулханаа гадна хура ариун сээр ябала артаб бни болохын тула 20 килмылэ тус фондо гаргажа байха юм.

Тэрэшэлэн Мелькомбинэ ректорын пүхэр Файмолин шухала хэмжээ-ябуулгата анхаралтайгаар хандана.

Комбиндайлнгаа дэргэдэ хунгуулинуудта худэлмэрилхэн хургагна бүхэнлэ гурба—гурбан кубометр асаржа үгэнэн ба нөжөөдөр кануста, хартаабха, мылэ гэхэ мэтэнүүдые байна.

Мүн шэлэй заводой ком хунгуулинуудта туһаламзон шэл, элдэб амхарта талүүдые үгэбэ. Гална хунгуудай үхилүүдтэ түб болгон 30 гаран элдэб түнөөбөгүйгөөр хубалжа байна. Хунгуулинуудта ламжа үзүүлхэ хэрэгтэ торг, хэлхээ-холбоошод, ном, депо гэхэ мэтэ томо эмхл зургаануудай туһал ажахиууд халуунаар тус фондо элдэб эдээ зүйлүүдые элбэгээр байна.

Е. РИНЧИН
Харюусалгата редакт
Ц. Г. ГАЛСА